

Exposició antològica sobre el modernisme

Nous i moderns

La ciutat de Barcelona torna a ser escenari d'una gran exposició sobre el modernisme al Museu d'Art Modern. La mostra reuneix més de cinc-centes peces procedentes de col·leccions privades i públiques.

Foren sobretot els anys seixanta els *culpables* del retorn de l'estètica modernista o Art Nouveau. Un retorn en què va tenir un paper estel·lar l'esperit *camp* que afluïa i agermanava en el gust els vidres i els llums Tiffany i la pintura pre-rafaelita, l'anatomia de Jayne Mansfield i els cartells de Mucha, els pòsters amb l'esfinx de Marlene Dietrich, el Che Guevara o les figures de Beardsley. Si el cartellisme va donar un suport popular al modernisme, aquest moviment artístic va conèixer un revival en tots els seus camps d'expressió: ar-

quitectura, escultura, arts decoratives, pintura. Els anys seixanta signifiquen també l'intent d'oferir per primera vegada una visió global del modernisme entre nosaltres. La primera el 1964, titulada "Exposición de artes suntuarias del Modernismo barcelonés". Uns anys després, el 1970, la segona, amb el nom de "El Modernismo en España" al Museu d'Art Modern de Barcelona.

Ara, vint-anys després, Barcelona torna a ser escenari d'un gran conjunt de peces modernistes —en total cinc-centes— reunides per primera volta al Museu

d'Art Modern. L'exposició acull peces tan diverses com escultures, dibuixos, mobles, ceràmiques, vestits, joies, etc. Un extens aparador que pretén ensenyar el modernisme en totes les seues vessants. Un estil artístic que és reflectiria en tot el seu entorn, com una forma de vida: des de l'edifici exterior a l'objecte més minúscul del seu interior.

Per a Albert Garcia Espuche, comissari de l'exposició, "la mostra destaca el paper fonamental de les arts industrials i d'agents creadors tant importants com el Taller de Industrias Artísticas, el Castell

dels Tres Dragons o el Centro de Artes Decorativas".

S'ha assenyalat el modernisme com un fenomen eminentment barceloní. Diu Joan Fuster al llibre *Literatura catalana contemporània*: "Cap a la fi del XIX, Barcelona era "modernista". Era la Barcelona d'Antoni Gaudí, de Ramon Casas, d'Isidre Nonell; la Barcelona que Maragall -veí modèlic- glossava en El pas de l'any, i que Rusinol retratava en les seues comèdies càustiques; la Barcelona de les caricatures de Xavier Gosé, d'Els Quatre Gats, del Teatre Íntim, de l'Orfeó de l'Avenç, de Josep Pijoan afanant al Pirineu les pintures romàniques, del mestre Morera, de Joaquim Casas-Carbó, de Jaume Brossa. El pes de Barcelona -la Barcelona modernista- és determinant. I el modernisme, el seu modernisme, se'n beneficià ampliament".

Ara Barcelona i els promotors olímpics -secció Olimpíada Cultural-, obrint el calendari expositor amb vista al 92, trien el modernisme com a senyes d'identitat de la Barcelona més universal. Unes senyes que tenen Gaudí com a figura *superstar* capaç de promoure excursions d'una i altra banda de l'univers. Al nom d'Antoni Gaudí cal anotar els de Domènech i Montaner, Puig i Cadafalch, Jujol i Masó entre altres. Diu Oriol Bohigas al catàleg de l'exposició que "aquesta nova arquitectura no es va afermar fins que la societat de la nova burgesia industrial que l'havia de pagar ja havia assimilat una moda, a desgrat de ser una moda ja escarnida en determinats ambients intel·lectuals". Oriol Bohigas assenyalava dins del modernisme dues línies diferents: la primera estaria marcada pel racionalisme, el purisme, amb noms com Domènech i Montaner, Gallisà, Granell, Raspall i Mora entre altres. A la segona línia -més expressionista, irracionalisme- es col·locarien Gaudí, Jujol, Rubió. Una classificació que Bohigas no dubta a assenyalat com simplista i, en tot cas, només vàlida per als dos promotors principals, Gaudí i Domènech.

A l'exposició es poden veure maquetes amb obres de Puig i Cadafalch, -la fàbrica Casarramona-, Gaudí -cripta de la Colònia Güell-, Domènech i Montaner -Cafè-restaurant de l'Exposició-, i també dibuixos de les seues obres i d'altres arquitectes.

Pel que fa a les arts aplicades cal assenyalat que seria en aquest camp on el modernisme resultaria més fèrtil i on donaria alguns dels productes més bri-

llants. Des del paper pintat als llums, el mobiliari, els teixits, l'orfebreria, la ceràmica, etc., tot es va veure afectat pel *new look* del modernisme. A la mostra

s'exhibeixen peces de Puig i Cadafalch, Antoni Gaudí, Gaspar Homar, Josep Maria Jujol, Joan Busquets, Josep Pey, etc.

Un altre capítol significatiu de l'expo-

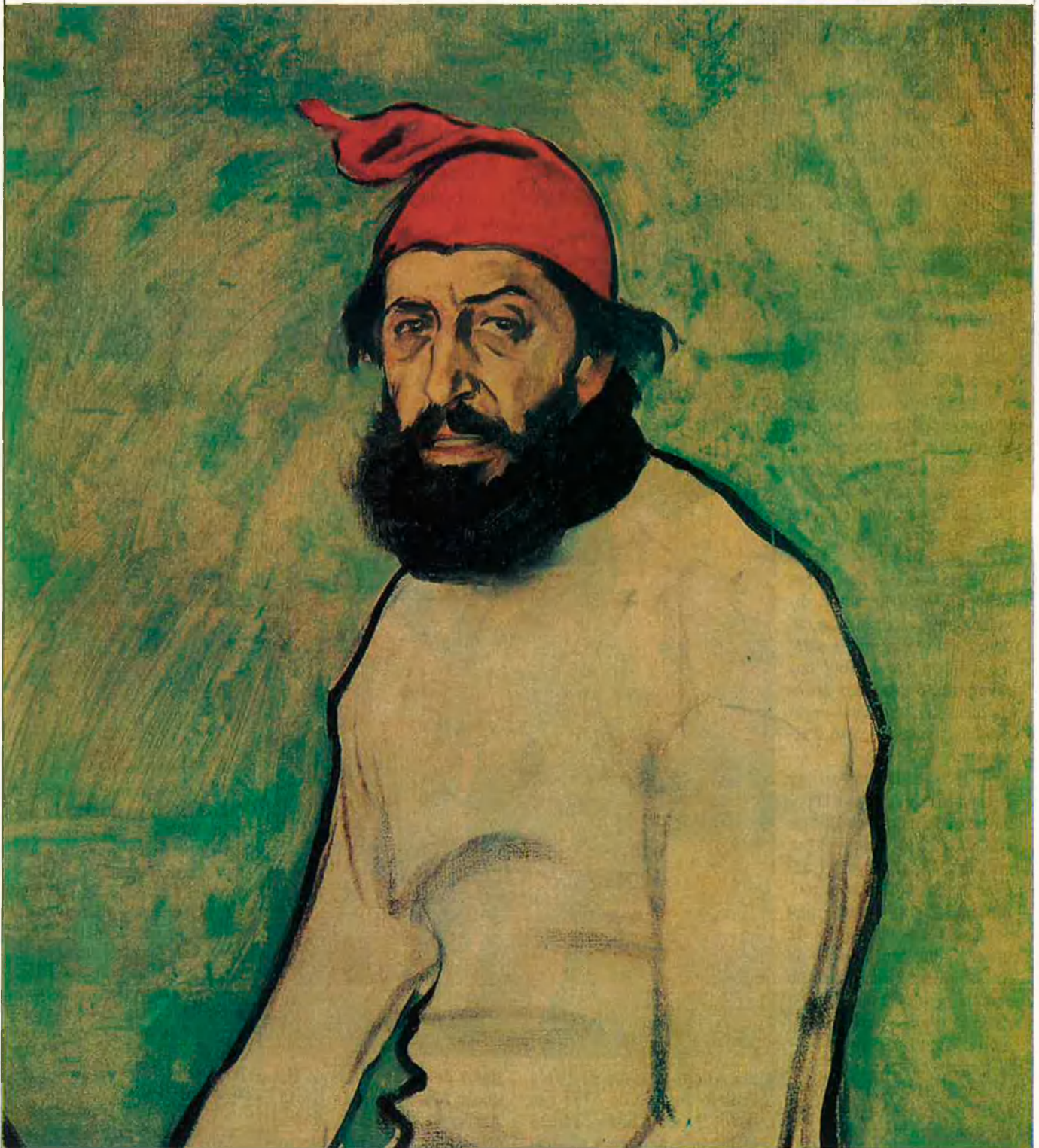

sició l'ocupa la pintura. Per a Cristina Mendoza, directora del Museu d'Art de Barcelona "no es pot parlar de pintura modernista, perquè no hi ha una pintura específica sinó que hi conviu una sèrie de tendències". Encapçalant el grup de pintors modernistes, Ramon Casas i Santiago Rusinol, seguits de Picasso,

Miró, Nonell i Sunyer. Assenyalava Cristina Mendoza que tant "Casas com Rusinol van deixar de formar part del que uns anys abans es podia considerar l'avantguarda de la pintura catalana". Així, mentre Rusinol es retira als seus *jardins d'Espanya*, Casas es converteix en el pintor oficial de la burgesia de Barcelona. Precisament entre les obres de l'exposició destaca el quadre de Ramon Casas titulat *Ramon Casas i Pere Romeu en automòbil*, una obra que s'havia donat per desapareguda pertanyent a un particular. Un dels aspectes més gratificants de l'exposició està en la possibilitat de contemplar una sèrie d'obres, algunes d'elles inèdites procedents de les col·leccions privades.

Diu Mireia Freixa que el "modernisme català representa la voluntat d'una generació de situar la cultura catalana al nivell de la cultura europea del moment, un desig de modernització que abastaria totes les mostres de la vida catalana, de la política a la vida artística i cultural". Exemples d'aquest cosmopolitisme, en tenim en artistes com Anglada Camarasa o Xavier Gosé, a cavall entre Barcelona i París. Altres artistes com Picasso després del seu pas per la Barcelona modernista fixaran definitivament la seua residència en la capital francesa.

"En l'escultura -assenyalava Mercè Donàte- no es va donar un trencament tan rotund com en la pintura, amb les obres que Casas i Rusinol van presentar a la Sala Parés el 1890". Mentre a l'escultura monumental les influències modernistes foren tímides, l'escultura funerària i decorativa es va impregnar profundament de l'estètica renovadora. Segurament el monument que exemplifica aquesta eufòria modernista de la ciutat és el Doctor Robert, de Josep Llimona. Després de noms com el d'Eusebi Arnau, Clarasó o el del mateix Llimona, vindrien els de Pablo Gargallo, Manolo Hugué i Enric Casanovas, tot i que els seus postulats estètics posteriorment caminarien cap a altres fórmules expressives. Aquest *entusiasme* modernista -com titulava la revista *Serra d'Or* en un número especial amb motiu de l'exposició de 1970- es contagiarà a altres camps artístics. Així en el món de la música, on "el wagnerianisme fou un culte tan viu entre literats com entre melòmans" com assenyalava Joan Fuster, la febre modernista causarà un fort impacte. Morera, Granados, la fundació de l'Orfeó Català per Lluís Millet i Amadeu Vives... El mateix podríem dir de la literatura, el teatre, les

arts tèxtils, el grafisme, etc.

El noucentisme va succeir l'estètica modernista com a vehicle expressiu, tot i que no es pot entendre l'arribada dels *normalitzadors* sense el precedent modernista. Dins del context internacional Tschudi Madsen, en la seua monografia titulada *Art Nouveau* assenyala, entre altres motius, la desaparició del moviment per la seua incapacitat de solucionar les

relacions entre la màquina i les normes estètiques: "L'Art Nouveau era en gran mesura un *estil d'artistes*, incapaç de satisfer la demanda d'un disseny més simple i acord amb la producció en sèrie, per a la qual solament la Bauhaus oferia solucions".

L'exposició estarà oberta fins al 13 de gener, i ha comptat amb el patrocini del Grupo INI a més del mecenatge d'enti-

tats tan diverses com Bassat Ogilvy & Cohen, Catalana de Gas, Freixenet, Agrolimen, Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació, etc. Amb motiu de l'exposició s'ha editat un completísim catàleg amb estudis de Joaquim Molas, Joan Lluís Marfany, Francesc Fontbona, Francesc Miralles, Joan Fontcuberta i Miquel Porter Moix, entre altres.

Carles Gàmez